

راه کارهای والدین و مربیان برای کودکان دارای اختلال یادگیری

فاطمه چنانی^۱، بتول حریرزوی^۲، لیلا حیدری^۳، فاطمه حریرزوی^۴، فاطمه سیاحی^۵

^۱ دکترای زبان و ادبیات فارسی، مدرس دانشگاه‌های فرهنگیان استان خوزستان.

^۲ دانشجوی کارشناسی دانشگاه فرهنگیان اهواز، پردیس فاطمه الزهرا س

^۳ دانشجوی کارشناسی دانشگاه فرهنگیان اهواز، پردیس فاطمه الزهرا س

^۴ دانشجوی کارشناسی دانشگاه فرهنگیان اهواز، پردیس فاطمه الزهرا س

^۵ دانشجوی کارشناسی دانشگاه فرهنگیان اهواز، پردیس فاطمه الزهرا س

چکیده

یادگیری یکی از مهارت‌های اساسی و پایه‌ای زندگی است که هم به زندگی رونق و دوام می‌بخشد و هم زندگی است که ضرورت یادگیری را به وجود می‌آورد. در دنیا شخص یا موجودی را نمی‌توان یافت که از ابتدایی‌ترین تا پیچیده‌ترین و تخصصی‌ترین رفتارها و عملکردهای فردی و اجتماعی خود را مدیون یادگیری نباشد. هر چه میزان یادگیری بیشتر و عمیقتر باشد در بهبود شرایط زندگی نقش مؤثرتری بازی می‌کند. با توجه به اهمیت موضوع یادگیری، در این مقاله، به شرایط موثر و مهم در یادگیری و برخی از وظایف والدین کودکان دارای اختلال یادگیری، درمان مشکلات یادگیری و جنبه‌های پیشگیری از آن اشاره شده است.

واژه‌های کلیدی: یادگیری، عوامل موثر بر یادگیری، ناتوانی یادگیری، وظایف والدین.

۱- مقدمه

یادگیری یک مهارت پایه‌ای و اساسی در زندگی است و از جمله ویژگی‌های انسان، استعداد خاص او در یادگیری است. به یقین می‌توان گفت که پیدایش و بقای تمدن و فرهنگ انسان، به وجود استعداد یادگیری او بستگی داشته و یکی از مهمترین عوامل پیشرفت‌های اجتماعی در زندگی بشر یادگیری بوده است. اما گاهی مشاهده می‌شود که برخی از افراد با وجود داشتن هوش بهر طبیعی، در زمینه‌ی نگهداری، فهم و تنظیم مطالب کلامی و غیرکلامی که اساس و پایه‌ی مهارت یادگیری می‌باشند، دچار مشکلاتی می‌شوند؛ که به آنها افراد دارای ناتوانی یادگیری گفته می‌شود. برای درمان چنین افرادی زمینه‌های متعددی از جمله: معلمان مجرب، کلاس‌های تقویتی، وسایل کمک آموزشی و ... وجود دارد؛ اما با این وجود از دیرباز والدین کودکان با ناتوانی‌های یادگیری در فراهم‌سازی خدمات و تأثیرگذاری بر روند بهبود فرزندانشان بیشترین اثر را داشته‌اند. در این پژوهش ضمن پرداختن به مفهوم یادگیری و عوامل موثر بر آن و همچنین تعریف اصطلاح ناتوانی یادگیری به بررسی وظایف والدین و مربیان به منظور بهبود وضعیت فرزند مبتلا به ناتوانی یادگیری خود می‌پردازیم.

انتخاب این موضوع به این دلیل است که در میان مهارت‌های تحصیلی پایه، خواندن و نوشتن از مهم‌ترین مهارت‌ها به حساب می‌آیند و از آنجا که در زندگی روزمره خواندن و نوشتن بسیار ضروری و مرتبط به یکدیگر هستند و از طرفی دیگر کودکانی که اختلال در خواندن دارند احتمالاً در نوشتن و دیکته هم مشکل دارند، این مقاله به بررسی اختلال خواندن، نوشتن و دیکته می‌پردازد، همچنین راهبردهای آموزشی و راهکارهای درمانی مفیدی را در این زمینه مورد بررسی قرار می‌دهد.

شرایط موثر و مهم در یادگیری

عده‌ای تصور می‌کنند که اگر شاگردی در کلاس معینی ثبت نام نماید، یا بهره‌ی هوشی او بهنجار یا بالای بهنجار باشد و یا متعلق به خانواده‌های مرفه و اهل فضل و دانش باشد می‌تواند مطالب مربوط به آن درس را به آسانی یاد بگیرد. اما روان‌شناسان بر اثر آزمایش‌ها و تجربه‌های گوناگون دریافته‌اند که تا یادگیرنده شخصاً آمادگی لازم را نداشته باشد نمی‌تواند چیزی بیاموزد. در واقع شرایط لازم یا آمادگی شاگرد برای یادگیری از بنیادی‌ترین پایه‌های یک آموزش و پرورش پویا و پیشرو است. زیرا روان‌شناسان آمادگی را کیفیتی می‌دانند که لازمه آن رشد مطلوب بدنی و روانی یادگیرنده است. این شرایط به ترتیب اهمیت به این قرارند:

۱. **هدف:** یکی از شرایط بنیادین و مؤثری که موجب برانگیختن شاگردان به یادگیری می‌شود هدف است. وقتی شاگردی هدف از آموختن یک درس را به خوبی بداند، علاقه‌اش به یادگیری افزایش می‌یابد و کوشش او دو چندان می‌گردد. معلمان در امر آموزش و پرورش باید هدف‌های کوتاه مدت را مانند پله‌های نردبان بدانند، یعنی روش گام به گام را برگزینند؛ زیرا این گونه هدف‌ها به لحاظ کامیابی‌های زودرس آنها، انگیزه‌های برای دانش‌آموزان است تا بتوانند در راه رسیدن به هدف‌های بلند مدت کوشش‌های بیشتری به خرج دهند.

۲. **رشد طبیعی:** منظور از رشد طبیعی، یک رشته دگرگونی‌های رشد بدنی و روانی است که بر اثر وراثت و مرور زمان پدید می‌آید و یادگیری در آن دخالتی ندارد. اما باید دانست که رشد طبیعی بیانگر آن است که یادگیرنده برای نوعی آموختن یا قبول مسؤلیت به آن درجه از رشد بدنی و روانی رسیده است که می‌تواند کار خاصی را انجام دهد.

۳. افکار متعارض: دقت داشته باشید آنجایی که کودکان خود به یادگیری و کشف می‌پردازند، برایشان ایجاد انگیزه می‌نماید. ولی آنجایی که معلم اطلاعات را به صورت دسته‌بندی شده در ذهن دانش‌آموز وارد می‌کند برای او جالب نبوده و انگیزه ایجاد نمی‌کند. لذا معلم باید سبک‌های یادگیری و علائق و رغبت‌های شاگرد را بشناسد و بر اساس آن آموزش دهد. لذا یکی از راه‌های ایجاد انگیزه، طرح سوال برای یادگیرنده است.

۴. تجارب گذشته: آمادگی شاگرد، در حد وسیعی تحت‌تأثیر تجارب گذشته اوست. یک فرد زمانی می‌تواند مفاهیم و مسائل جدید را درک کند که مفهوم و مساله جدید، با ساختار شناختی او مرتبط باشد. معلم همواره باید فعالیت‌های آموزشی را بر اساس تجارب گذشته شاگردان و متناسب با ساختار شناختی آنان طراحی نماید.

۵. موقعیت و محیط یادگیری: موقعیت یادگیری و محیط آن از عوامل بسیار موثر در یادگیری است. محیط ممکن است فیزیکی باشد، مانند نور، هوا، تجهیزات آموزشی و طبیعی است هرچه امکانات آموزشی بهتری برای فرد فراهم شود، یادگیری بهتر صورت می‌گیرد. اگر مجموعه عوامل موجود در محیط برای شاگرد قابل درک نباشد، در ذهن او ایجاد نخواهد شد و یا در صورت وجود مساله، شاگرد توانایی حل آن را نخواهد داشت. به هر حال امکانات آموزشی، اعم از نیروی انسانی و تجهیزات، وضع اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی خانواده، نگرش والدین و مربیان نسبت به تحصیل و آموزشگاه و هزاران عامل محیطی دیگر، می‌توانند بر کیفیت و کمیت یادگیری شاگردان مؤثر باشد.

۶. روش تدریس معلم: بدون شک نیروی انسانی و به ویژه معلم، از مهم‌ترین عوامل تشکیل‌دهنده محیط‌های آموزشی است. تاثیر موقعیت و امکانات مناسب بر هیچ فردی پوشیده نیست؛ اما امکانات و تجهیزات بدون وجود معلم کارآیی لازم را نخواهد داشت. معلم با شناخت امکانات به تجهیز مناسب محیط آموزشی می‌پردازد، محیط و امکانات آموزشی را سامان‌دهی می‌نماید، موقعیت آموزشی مناسب را به وجود می‌آورد و با شناخت استعدادها، علایق و توانایی‌های شاگردان، آنان را در طریق صحیح یادگیری هدایت می‌نماید؛ البته چنین نقشی به دانش و اعتقاد معلم نیز بستگی دارد.

۷. هوش: یکی دیگر از عوامل مؤثر در یادگیری، هوش است. بررسی‌های مختلف نشان داده است که هوش به دو عامل وراثت و محیط وابسته است. با این همه گروهی از روان‌شناسان فقط محیط را در یادگیری مؤثر می‌دانند و به وراثت هیچ بهایی نمی‌دهند. اما گروهی دیگر هر دو عامل را در یادگیری و آموزش مهم می‌شمارند، ولی به وراثت اهمیت بیشتری می‌دهند.

۸. حافظه: پس از هوش، حافظه یکی دیگر از مهم‌ترین عوامل یادگیری و بازیافت مطالب است. وقتی محرکی از طریق حواس وارد دستگاه عصبی می‌شود، از طریق حافظه کوتاه مدت و به یاری توجه و تکرار، به حافظه دراز مدت سپرده می‌شود.

۹. توجه: در اکتساب، توجه نقش بسیار مؤثر و کارسازی را به عهده دارد. به این معنا که میزان یادگیری و حفظ مطالب به درجه شدت توجه وابسته است. هرچه توجه بیشتر باشد یادگیری و باز یافت آن زیادتر خواهد بود.

درمان مشکلات یادگیری

مشکلات یادگیری و علل عقب ماندگی از لحاظ درمانی، کلاً بر دو دسته تقسیم می‌شوند:

الف- آن‌هایی که درمان ناپذیرند مانند نقص هوشی

ب- عللی که می‌توان آنها را درمان کرد مانند: عوامل خانگی یا مدرسه‌ای

موضوع مهم و قابل توجه در بحث از درمان مشکلات یادگیری، این است که باید با کمال احتیاط و مهارت انجام گیرد و گرنه نتیجه معکوس داده و مزید بر علت می‌شود. بنابراین هرکسی صلاحیت این کار را ندارد و باید به وسیله متخصصان انجام گیرد؛ زیرا مهمترین عامل در پیشگیری، معلمی است که به این حقیقت آگاه باشد که هر دانش‌آموز، بدون توجه به هوش وی، زمینه گرفتاری به نوعی از نقص و ناتوانی را داراست. هدف معلم، مدیر و متخصص آموزش و پرورش باید این باشد که شرایط و اوضاع را طوری فراهم آورند که هر دانش‌آموز، بتواند به میزان عادی و بر حسب توانایی‌ها، نضج و تکامل و نیازمندی‌هایش پیشرفت کند.

وظایف والدین کودکان دارای اختلال

یادگیری چنانچه کودک شما دارای اختلال یادگیری تشخیص داده شده باشد احتمالاً اولین چیزی که به ذهن شما خطور می‌کند مدرسه- مشق شب، امتحانات، کارهای عملی، پروژه‌ها و... است و این که چگونه کودکان این مسائل را از سرخواهد گذرانند. چگونه می‌توان اطمینان حاصل کرد که کودک به حداکثر توانایی‌های بالقوه اش دست خواهد یافت؟ با یک لحظه تامل درمی‌یابید که اگرچه موفقیت تحصیلی مهم است، اما خواسته شما برای کودکان مسلماً داشتن یک زندگی شاد و کامل است. تاثیر شما بر کودکان از تاثیر هر معلم، معلم خصوصی، درمانگر یا مشاور مهم‌تر است. اگر کودک شما دارای اختلال یادگیری است عشق، تشویق و حمایت شما می‌تواند تمامی تغییرات لازمه را ایجاد نموده و او را در کسب اعتماد به نفس بالا و عزم قوی برای رسیدن به موفقیت یاری نماید. در زیر راهنمایی‌هایی برای والدین کودکانی که دارای انواعی از اختلالات یادگیری می‌باشند، ارائه گردیده و در هنگام توضیح هر یک از این نکات، راه کارهایی نیز برای هدایت والدین آورده شده است.

به تصویر بزرگ زندگی همراه با اختلال یادگیری نگاه کنید.

یک کودک دارای اختلال یادگیری تا رسیدن به بزرگسالی نیز این اختلال را با خود به همراه خواهد داشت. مسئولیت شما به عنوان والدین، مداوای اختلال یادگیری در کودکان نیست. بلکه وظیفه شما ارائه ابزار اجتماعی و احساسی که کودک برای عبور از مخاطرات به آنها نیاز دارد، می‌باشد. در مسیر طولانی زندگی، روبرو شدن و غلبه بر چالشی نظیر اختلال یادگیری، کودک شما را یاری می‌نماید تا قوی‌تر و انعطاف‌پذیرتر رشد نماید.

با اعضاء خانواده و دوستان در مورد اختلال یادگیری کودکان گفتگو کنید

برخی از والدین، اختلال یادگیری کودکان را مانند یک راز حفظ می‌کنند که در حقیقت نوعی احساس شرم یا گناه به نظر می‌رسد. اعضاء خانواده و دوستان بدون دانستن این موضوع ممکن است متوجه اختلال کودک نشده و یا گمان کنند که کودک شما دچار تنبلی یا بیش‌فعالی است. چنانچه آنان از این مشکل شما باخبر باشند، قادرند در پیشرفت کودکان یاور شما باشند.

تقویت عادات احساسی صحیح

علاوه بر عادات جسمانی صحیح، می‌توانید کودک را تشویق کنید تا عادات احساسی صحیحی نیز داشته باشد. کودکان نیز ممکن است مانند بزرگسالان در اثر مواجهه با چالش‌های ناشی از اختلال یادگیری ناامید شوند. سعی کنید به آنها فرصت‌هایی برای بروز عصبانیت، ناامیدی یا احساس شکست بدهید. هنگامی که کودکان قصد صحبت دارد به حرفش گوش کنید و محیطی ایجاد نمایید که احساساتش را ابراز نماید. انجام چنین کاری به کودک کمک خواهد کرد با احساساتش ارتباط برقرار کرده و احتمالاً یاد بگیرد چطور خودش را آرام کرده و احساسات خود را مدیریت نماید.

برنامه تحصیل فردی

چنانچه کودک شما دچار نوعی اختلال یادگیری باشد، بهترین راه کمک به او دنبال نمودن یک برنامه تحصیلی فردی است. این برنامه معلمان، والدین و اولیاء مدرسه را قادر می‌سازد تا برنامه تحصیلی مطابق نیازهای کودک را طراحی نمایند.

اختلالات یادگیری و تیزهوشی

درصدی از کودکان دارای اختلال یادگیری بسیار باهوش هستند. برخی از کودکان تیزهوش و با استعداد به اشتباه دارای اختلال یادگیری تشخیص داده می‌شوند، درحالی که تنها برخی از آنها دارای اختلال یادگیری بوده یا مشخصه‌های اجتماعی و یا احساسی آن را بروز می‌دهند. با اینکه کودکان دارای اختلال یادگیری در یک رشته مشکل دارند، در سایر رشته‌ها ممکن است عالی باشند. به علایق کودکان توجه داشته باشید. یاری رساندن به کودک در راه ارتقاء علایقش می‌تواند به وی در تقویت نقاط ضعفش کمک نماید.

تشخیص بهنگام مشکلات یادگیری در دوران پیش دبستان توسط معلمان

هرچند شناسایی دقیق مشکلات یادگیری در سنین پایین کاری دشوار و نیازمند تلاش و تیزبینی معلمان، متخصصان و والدین است، ولی مستندات پژوهشی نشان می‌دهد که میانگین رسیدن به نماگرهای تحولی از جمله در مهارت‌های حرکتی، زبان شناختی و اجتماعی - هیجانی در کودکانی که به عنوان اختلال یادگیری تشخیص داده می‌شوند نسبت به میانگین گروه سنی خود دچار تأخیر و در جاماندگی است. در اینجا نقش معلمان در تشخیص اولیه مشکلات یادگیری با توجه به نشانگانی که در سطوح مختلف زبان، آموزش، حرکت و مهارت اجتماعی - هیجانی کودک می‌بینند می‌تواند از بروز مشکلات بعدی این افراد جلوگیری کنید. در واقع هرچه سریع‌تر و به موقع مشکلات یادگیری کودک تشخیص داده شود به تبع آن سن طلایی آموزش

و توان بخشی نیز از دست نمی‌رود و کودک می‌تواند از زندگی بهتر و باکیفیت‌تری برخوردار باشد. در واقع تشخیص بهنگام مشکلات یادگیری از سوی معلمان عملی امیدبخش و مؤثر است.

از آن جایی که در سنین قبل از مدرسه ابزار دقیق و پایا برای تشخیص درست مشکلات یادگیری در دسترس نیست از این رو معلمان خبره و باتجربه با تیزبینی و دید باز می‌توانند با توجه به موارد زیر در جهت تشخیص بهنگام کودکان با مشکلات یادگیری در پیش دبستان اقدام کنند که تشخیص بهنگام به مداخله به موقع منجر خواهد شد که این مهم می‌تواند از بروز حجم زیادی از مشکلات تحصیلی، رفتاری و اجتماعی هیجانی این کودکان در آینده جلوگیری به عمل آورد.

- مشکلات در تلفظ درست کلمات
- تأخیر و در جاماندگی در گفتار متناسب با سن
- دشواری در یافتن کلمات مناسب در مواقع حرف زدن
- مشکلات در یادگیری کلمات جدید
- دشواری در خواندن کلمات
- دشواری در یادگیری اعداد و حروف الفبا
- آگاهی واج‌شناختی ضعیف یا عدم وجود آگاهی واج‌شناختی
- ناتوانی در بیان حروف الفبا به صورت روان
- ضعف و مشکل در ادراک صدا با حروف
- مشکل در بازگویی قصه‌های کودکانه و رعایت توالی موجود در آنها
- متوجه پایدار ضعیف
- تلاش زیاد برای فهماندن مفهوم گفتار خود به دیگران
- دشواری در دنبال کردن جهت‌ها
- داشتن رفتارهای تکانش‌گری، نقص توجه و بیش فعالانه
- تکرار مدام یک فکر و ناتوانی در کسب افکار جدید
- دشواری در مدیریت زمان، زود خسته شدن و دست کشیدن از انجام فعالیت
- تغییرات ناگهانی و سریع در خلق و انجام بازی به صورت انفرادی
- زودرنجی، پرخاشگری، عصبانیت شدید و عدم پیروی از دستورات معلم و دیگر بزرگسالان
- به راحتی ناامید شدن و از دست دادن انگیزه و امید
- مشکل در برقراری ارتباط با همسالان و طرد از طرف آنها و انزوای کودک
- خام حرکتی و مشکلات تعادل
- هماهنگی حرکتی ضعیف و مشکلات ادراکی- حرکتی
- مشکلات حرکتی درشت از جمله لی لی کردن، بالا رفتن، پریدن، دست زدن
- مشکلاتی در استفاده از رنگ‌ها، کشیدن نقاشی، رسم اشیا، ردیابی یا کپی کردن

چگونه معلم در کلاس درس می تواند به دانش آموزان با مشکلات یادگیری کمک کند؟

با توجه به این مساله که مشکلات یادگیری دانش آموزان اکثراً در مدارس و در درجه نخست توسط معلمان عادی تشخیص داده می شوند از اینرو معلمان در قبال نحوه آموزش درست و برآورده کردن نیازهای آموزشی ایمن دانش آموزان وظیفه خطیر و مهمی دارند. بدون شک مفید و کارآمد باشد که به دنبال آن برنامه آموزشی در عمل اجرا شود.

معلمان مدارس عادی می توانند با رعایت راهبردهای پی آیند، گام های امیدبخش و پرثمری در جهت رسیدن به عدالت آموزشی برای دانش آموزان با مشکلات یادگیری بردارند.

— اهداف آموزشی را در گام های کوچک تقسیم و به نقش تقویت و دادن بازخوردهای لازم در آموزش کودکان با مشکلات یادگیری توجه کنند.

— ایجاد محیط فعال یادگیری که در آن اشتباهات دانش آموزان به عنوان بخش طبیعی از فرایند یادگیری محسوب شود.

— با فراهم کردن تمرین های آرام سازی در کلاس درس می توان سطح اضطراب و تنش این دانش آموزان را کاهش و به آموزش درست آنها کمک کرد.

— تجسم سازی وقایع مثبت، ایجاد سناریوهای واقع بینانه، ارتباط با احساس و هیجان های خود می توانید در جهت کاهش اضطراب در این دانش آموزان موثر باشد.

— معلم می تواند برای آموزش کار آمد از ضبط کننده صدا استفاده کند.

— مطالب آموزشی در کلاس در راستای زندگی واقعی کودکان باشد و در مورد کاربرد مطالب در زندگی بسرای آنها شرح دهید.

— به صورت عملی و گام به گام نحوه انجام تکالیف را برای دانش آموزان شرح داده و با سرمشق دهی نسبت به نهادینه کردن مطلب در آنها تلاش کند.

— میزان تقویت کننده های بیرونی را کاهش و بر تقویت عملکرد دانش آموز تمرکز کنند.

— رفتارهای دانش آموزان، به پیامدهای رفتاری ارتباط داده شوند

— دانش آموزان را دلگرم کنند.

— درباره وظایف تحصیلی و فعالیتهای اجتماعی که دانش آموز در آنها موفقیت را تجربه می کند، بیشتر بحث کنند.

— در مورد این که شکست در زندگی امری اجتناب ناپذیر است، ولی مهم تلاش بعد از شکست برای رسیدن به موفقیت است را مورد بحث قرار دهید.

— دانش آموزان را دلگرم کنید که مسئولیت شکست ها و موفقیت های خود را بپذیرند.

— سعی کنید تکالیفی که به دانش آموز می دهید متناسب با سطح توانایی های شناختی او باشد به طوری که نه بسیار ساده که تلاش نکند و نه خیلی دشوار که باعث شکست او شده و ناکامی و سرخوردگی به همراه بیاورد.

— دیسک معلم خوب و کار بلد به گونه ای سطح انتظارات از دانش آموز را تنظیم می کند که با سطح توانایی های او تناسب داشته باشد.

— در صورت درک نکردن موضوع هرگز آنها را تحقیر نکنید و با کودکان دیگر مقایسه نکنید.

— دانش آموزان را به انجام کارگروهی تشویق کنید.

— در صورت لزوم از وسایل کمک آموزشی برای رفع مشکلات دانش آموزان استفاده کنید.

- برجسته کردن اطلاعات مهم در تکالیف برای دانش‌آموزان کمک کننده است، چون کتاب‌های درسی شامل بسیاری از اطلاعات است که این مساله برای دانش‌آموزان با مشکلات یادگیری گیج کننده است.
- با برجسته کردن قسمت‌های مهم درسی، دانش‌آموز به طور خودکار بدون توجه به مسائل غیر ضروری می‌تواند به اهداف آموزشی تعیین شده دست پیدا کند.
- برای دانش‌آموزان با مشکلات یادگیری از جمله نارساخوانی، هدایت کارهای روزانه در جهت فعالیت‌های زندگی آن‌ها می‌تواند بسیار اثربخش باشد، همچنین نظم و ساختار برای یادگیری این کودکان دو مؤلفه مهم محسوب می‌شود.
- استفاده از بازی و سرگرمی برای آموزش کودکان با مشکلات یادگیری می‌تواند مؤثر واقع شود.
- استفاده از وسایل کمک آموزشی از جمله تبدیل کننده متن به گفتار، تبدیل کننده صوت به نوشتار، ضبط صوت دیجیتال، تبلت و لپ تاپ، چک کننده الکترونیکی برای هجی کردن، نرم‌افزار پیش بینی کننده کلمه، موتور جستجوی دیداری، نرم افزار ویژه خواندن و نوشتن، نرم افزارهای آموزشی و منابع و کتابهای الکترونیکی می‌تواند تأثیرات مثبت و کارآمدی بر کمیت و کیفیت یادگیری دانش آموزان داشته باشد.
- کودکان با مشکلات یادگیری را در کنار همسالان عادی خود که توان همکاری و یاددهی به آنها را دارند قرار دهید ولی مراقب باشید که کودکان با مشکلات یادگیری مطالب آموزشی را درک می‌کنند نه این که از روی بغل دستی خود فقط کپی کنند با توجه به راهبردهای مطرح شده در مورد نقش کلیدی و غیر قابل انکار معلمان مدارس عادی در نحوه تشخیص بهنگام و به تبع آن آموزش کارآمد و مبتنی بر نیازهای آموزشی دانش‌آموزان با اختلال یادگیری، پرسشی ضروری که می‌توان مطرح کرد این است که آیا معلمان مدارس عادی در کشور ایران از دانش، نگرش و عملکرد مناسبی نسبت به نیازهای آموزشی این دانش‌آموزان برخوردارند؟

نگرش معلمان و مشکلات یادگیری

یکی از موانع جدی در راه موفقیت دانش‌آموزان با مشکلات یادگیری نگرش منفی معلمان به آنهاست نگرش معلمان نسبت به دانش‌آموزان با نیازهای ویژه و آموزش فراگیر در سال‌های اخیر با تمرکز بر افزایش پیامدهای تحصیلی و تجارب مثبت مدرسه توجه زیادی را به خود اختصاص داده است. (Vaz S, Wilson N, Falkmer M, Sim A, Scott M, Cordier R, et al. 2015).

مستندات پژوهشی فوی از ارتباط بین دانش و نگرش معلمان و رفتارهای آنها در کلاس درس دانش‌آموزان با نیازهای ویژه حکایت دارد. (Avramidis E, Norwich B, 2002).

شواهد پژوهشی حاکی از آن است که وقتی معلم از دانش پایین و به تبع آن نگرش منفی نسبت به آموزش دانش‌آموزان با نیازهای ویژه با آموزش فراگیر برخوردار باشد این مساله اغلب منجر به انطباق و سازگاری پایین در کلاس درس و همچنین تاب‌آوری ضعیف و پذیرش پایین دانش‌آموزان با معلولیت توسط همسالان آنها خواهد شد (Avramidis E, Norwich B & Mulholland S, Cumming TM 2016).

در واقع افزایش سطح دانش و عملکرد معلمان می‌تواند به نگرش مثبت و سازنده در آنها منجر شده که از پیامدهای مثبت این مساله پذیرش توسط همسالان و کاهش رفتارهای مخرب این دانش‌آموزان در کلاس درس است. (Avramidis E, Bayliss P, Burden R. 2000).

در تبیین این موضوع می‌توان چنین گفت که برای رسیدن به پیشرفت تحصیلی مناسب در مسائل آموزشی و کسب تجارب مثبت در مدرسه برای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه ضروری است که معلم از نگرش مثبت و سازنده نسبت به آن‌ها و نیازهای آموزشی‌شان برخوردار باشد. تشخیص علائم و مدیریت اختلال‌های عصب روان‌شناختی از جمله اختلال یادگیری ویژه در بین معلمان و متخصصان بحث برانگیز و دشوار است. (Mulholland S, Cumming TM 2016).

فرآیند تشخیص و تصمیم‌گیری در مورد مدیریت تخصصی و هیجانی مساله، می‌تواند دشوار و احساسی باشد، در واقع بحث ناامیدی و از دست رفتن فرصت‌ها، استرس بالا برای کودک و والدین، بحث بدنامی و تبعات اجتماعی و فردی آن، گوشه‌گیری و طرد می‌تواند باعث واکنش‌های شدید هیجانی و ناکامی شود. شواهد حاکی از آن است که این مسائل می‌تواند تأثیرات معناداری بسر نگرش معلمان دانش‌آموزان با اختلال یادگیری ویژه داشته و به تبع آن اثر مستقیم بر رفتار آنها در کلاس درس با این دانش‌آموزان به همراه داشته باشد. (Mulholland S, Cumming TM 2016).

تشخیص و مدیریت اختلال یادگیری می‌تواند برای متخصصان آموزشی و در مقیاس گسترده‌تر جامعه موضوع چالش برانگیزی محسوب شود و به همین ترتیب می‌تواند منبع نگرش منفی و مثبت فردی و حرفه‌ای باشد. همه این مسائل توانایی تأثیر بر رفتار معلمان دانش‌آموزان با مشکلات یادگیری در کلاس درس را خواهند داشت. (Mulholland S, Cumming TM 2016).

راهبردهایی برای همکاری معلم و والدین دانش‌آموزان با اختلال یادگیری

- والدین بهترین منبع برای کسب اطلاعات تحولی دانش‌آموزان (سن زبان‌آموزی، راه رفتن و طی کردن گره‌های تحولی) هستند.
- کسب اطلاعات لازم در مورد وضعیت عاطفی خانواده، رابطه والدین، سطح حمایت خانواده، آسیب‌های موجود از جمله طلاق، مرگ عزیزان.
- آگاهی از وضعیت پزشکی و سلامت دانش‌آموز از جمله وضعیت بینایی، شنوایی، بیماری، آسیب و دیگر مسائلی که ممکن است در به وجود آمدن مشکلات یادگیری دانش‌آموز دخیل باشند.
- ادراک خانواده از نقاط قوت و ضعف ویژه دانش‌آموزان.
- آگاهی از فرصت‌های قبلی دانش‌آموز از جمله گذراندن دوره پیش دبستان، آموزش به زبان مادری و دریافت آموزش‌های خارج از مدرسه.
- آگاهی از پیش زمینه فرهنگی و زبانی دانش‌آموز و تأثیر احتمالی آن بر دست‌یابی به موفقیت، رفتار با عملکرد اجتماعی - هیجانی.
- آگاهی از فعالیت‌های مورد علاقه دانش‌آموز و این که اوقات فراغت خودش را بیشتر به چه کارهایی می‌گذراند.
- در تهیه برنامه آموزش انفرادی کودک خود شرکت کنند، در صورتی که رفتار کودکشان مانع یادگیری او با دیگران می‌شود، در برنامه‌ریزی حمایت‌ها و راهبردهای مداخله‌ای برای او مشارکت داشته باشد.
- در صورت نیاز به دریافت برنامه مداخله رفتاری برای کودک، در تهیه، ارزیابی و اصلاح آن مشارکت لازم را داشته باشد.
- به والدین باید آموزش لازم داده شود که اشتباه‌های نوشتاری کودکان خود را از طریق قصه، بازی و داستان اصلاح کنند.
- والدین باید انتظار مشخص و مبتنی بر واقعیت از فرزند خود داشته باشند.
- اگر یکی از والدین موردی را پیرامون کودک خود مطرح کرد هرچه سریع‌تر پاسخ او را بدهید.

- به والدین اجازه دهید خودشان میزان مشارکتشان را در تصمیم‌های پیرامون فرزندشان مشخص کنند.
- والدین را در برنامه‌ریزی و اجرای جلسات شرکت دهید.
- زمانی که برای والدین یادداستی می‌فرستید از به کار بردن اصطلاحات آموزشی و پیچیده خودداری کنید و متن را خیلی ساده بنویسید.
- نتایج امتحان‌های و ارزشیابی‌های خود را با والدین در میان گذارید و اجازه دهید از نتایج آن باخبر باشند.
- فقط زمانی که کودک مشکل دارد با والدین تماس بگیرید، هرگاه فرزندشان عملکرد خوبی هم دارد به اطلاع آن‌ها برسانید.
- با والدین مشورت کنید و از آن‌ها بپرسید چگونه می‌توان ارتباط نزدیکی بین خانه و مدرسه به وجود آورد.

نتیجه‌گیری

شناخت کودک و استعدادهای او نقش بسیار اساسی در برخورد با اختلالات یادگیری دارد. آشنایی با شرایط موثر در یادگیری نیز به همان اندازه دارای اهمیت است. با فراهم نمودن شرایط مساعد برای کودک و هدایت وی به سمت استعدادها و علایقش می‌توان از کودک دارای اختلال یادگیری، فردی لایق، موفق، مفید برای جامعه و دارای اعتماد به نفس بالا ساخت. باید پذیرفت که پیشرفت‌های درسی اگرچه دارای اهمیت زیادی هستند، اما تنها راه رسیدن به سعادت و شادکامی نیستند. والدین کودکان دارای اختلال یادگیری باید درک کنند غلبه بر این مشکل بدون شناخت عوامل موثر بر اختلال، آگاهی از شرایط جانبی روحی و روانی و آمادگی برای مواجهه با شرایط خاص کودک میسر نمی‌باشد. در این مسیر والدین باید درک درستی از ارتباط موثر با اولیا مدرسه کودک و اطرافیان و خویشاوندان داشته باشند و نقص کودکشان موجب انزوا و دوری از اجتماع در آنها نگردد. ضمن اینکه توجه به سلامت جسمانی خود و کودکشان نیز در خور توجه است. والدین کودکان دارای اختلال یادگیری لازم است ملاک‌های موفقیت متفاوتی برای کودکشان (در مقایسه با سایر افراد) در نظر بگیرند.

منابع:

۱. منابع امیرحسینی، خسرو و مخاطب، محمد. (۱۳۸۱) مهارت یادگیری نیاز اساسی زندگی، چاپ چهارم، نشر عارف کامل.
۲. امیرحسینی، خسرو. (۱۳۸۰) رازهای تربیت فرزند که همه والدین باید بدانند، تهران: ایرانیان.
۳. سیف نراقی، مریم. نادری، عزت الله (۱۳۸۴). نارسایی‌های ویژه در یادگیری. چاپ سوم. انتشارات مکیان
۴. شعاری‌نژاد، علی‌اکبر. (۱۳۶۹) روان‌شناسی یادگیری، تهران: انتشارات توس
5. Fletcher, J. M. , Lyon, G. R. , Fuchs, L. , & Barnes, M. (2007). Learning disabilities: From identification to intervention. New York: Guilford Press.
6. Fijuroa, R. A. (2006). The diagnosis of LD in English Learner. Journal of Learning Disabilities, 39(3), 206-209.
7. Manis, F. R. , Doi, L. M. , & Bhadha, B. (2000). Naming speed, phonological awareness, and orthographic knowledge in second graders. Journal of Learning Disabilities, 33(4), 325-333.
8. National center for children with disabilities. (2011). Learning disabilities. Washington, DC 2009. www.nichcy.org.
9. Michael T. George, Parenting children with learning disabilities, Available at: <http://helpguide.org/learning-disabilities-treatment-help-coping.htm>

10. Marshal H. Raskind & Robert J. Goldberg. Life success for students with a learning disability. Available at: <http://www.ldanatf.org/aboutld/parents/help/index.asp>
11. Avramidis E, Norwich B. Teachers' attitudes towards integration/inclusion: A review of the literature 2002.
12. Mulholland S, Cumming TM. Investigating teacher attitudes of disability using a non-traditional theoretical framework of attitude. International Journal of Educational Research. 2016 100-80:93;01/01/2016.
13. Avramidis E, Bayliss P, Burden R. A survey into mainstream teachers' attitudes towards the inclusion of children with special educational needs in the ordinary school in one local education authority. Educational Psychology. -191:(2)20;2000 211.
14. Vaz S, Wilson N, Falkmer M, Sim A, Scott M, Cordier R, et al. Factors Associated with Primary School Teachers' Attitudes Towards the Inclusion of Students with Disabilities. PLoS ONE. 0137002:(8)10;2015. PubMed PMID: PMC4552744.

Parents' and parents' strategies for children with learning disabilities

Fatemeh Chenani¹, Batul Hirzavi², Leila Heidari³, Fatemeh Hirzawi⁴, Fatemeh Sayyahi⁵

¹ Doctor of Persian Language and Literature, Secretary of Education of Shush Secondary School, Lecturer of Farhangian Universities of Khuzestan Province

² Undergraduate Student of Ahvaz Farhangian University, Fatemeh Zahra Campus

³ Undergraduate Student of Ahvaz Farhangian University, Fatemeh Zahra Campus

⁴ Undergraduate Student of Ahvaz Farhangian University, Fatemeh Zahra Campus

⁵ Undergraduate Student of Ahvaz Farhangian University, Fatemeh Zahra Campus

Abstract

Learning is one of the basic skills of life that both thrives and sustains life and life that creates the necessity of learning. In the world, a person or creature cannot be found that does not owe its personal and social behaviors and practices to learning from the most basic to the most complex and specialized .

The more and deeper learning, the more effective it plays a role in improving living conditions. Considering the importance of learning, in this paper, effective and important conditions in learning and some of the duties of parents of children with learning disorder, treatment of learning problems and aspects of preventing it have been mentioned .

Keywords: Learning, Factors Affecting Learning, Learning Disability, Parental Duties
